

Světla Minulosti.

Napsal M. A. ŠIMÁČEK.

Sedl k psanímu stolu a jal se do svého kalendáře zapisovat dnešní návštěvy a léky. Pak zabral se do novin, ale ani ty nedovedly zaujmout jeho pozornost. Stále zněl mu v duši bzukot těch věcí, i křídla černých ptáků tloukla nepokojně o její břehy.

Odložil noviny, sáhl po svém zápisníku, jemuž po zahořevaném zvyku bývalého literáta světoval někdy svá pozorování, úryvky svých zpovědí, výsledky svého přemítání. Oko jeho spočinulo na několika posledních záznamech, mezi kterými četl i tyto věty:

"K umělému mě vždy něco scházelo, a právě v tom bylo mnoho bolesti mého života. Byl jsem snad z té látky, z níž vyrůstají umělci, ale nebylo ve mně dosti síly dorůst. A takový člověk není nikdy šťasten, ba ani spokojen. Jestli dobře, že jsem se uchýlil v čas jiných břehů. I s nich lze prospívat..."

Věty tyto a ještě jiné byly ve spojení s dopisem, jež asi před měsícem obdržel z Prahy a na něj se chystal každý den odpovídati. Pokaždé kdy mu vzpomněl, vyčítal si své odklady a pobízel se: "tak se již jednou u všech vědu chopí písař, ale domnívám se, že odhodlání sevrklo se pravidelně na dva tři řádky v zápisníku, kterými zachytil nějakou myšlenku, již bude třeba v tu odpověď zahrnout."

"Musím mu důkladně vyloučit své názory a stanovisko, vyslovit své myšlenky, a to nejde najednou," konejšil se po každém novém odkladu, ale přes toto chlácholení stávil se včtyčky k líknavosti den ode dne neodbytnějšími.

I teď se opět ozvaly a podráždily jej. Z papíru na stole pohozených vyhledal dotýčný list a znova jej přečetl.

Byl od Jaroslava Nídky, přítele z dob gymnasiálních, který o rok později než on zanechal pandektů a instituce a stal se žurnalistou. Vedle některých noviněk z literárního světa, několika klepů a vtipů z pražské umělecké společnosti a několika zvláštních otázek, co doktor soudí o "dítěčích bojovnostech mladých a taktice starých", obsahoval na konci žádost o příspěvek do nedělní přílohy, již přítel redigoval.

"Nesložíš přece nadobro ruce v klín! Nesláš přece svému belletristickému píru rezavět po tak slibných úspěších. Byla by to věčná škoda! Nepromiňte-li hříh!"

Přelétl nyní znova ten dopis, doktor povstal a jal se rychle přecházet po pokoji. Potom se zastavil u okna a hleděl ven do zahrady na zakalené, bezúspěšné nebo, holé stěpy, rozmoklé stezky. Vzpokoj v něm rostl, myšlenky vzbuzev dopisem i poznámkami v zápisníku přeháněly se opět hlavou, a pobídky, aby konečně sedl ke stolu a zbavil se již jednou téhle povinnosti, otáčily na jeho líknavost.

"Na procházku je osklivo, návštěvy máš odbyty, dej se do toho. Uteče ti chvíle!" lákaly.

Doktor vrátil se k psanímu stolu, chopil se opět svého sešítka a přelétl znova poznámky k dopisu se vztahující. Na povrch jeho vědomí vyplynuly při tom bezděky určitější vzpomínky na ony myšlenky, jichž pouhou nedbalou skizkou byly nadhozeny tu věty neb jen jednotlivá podskrtaná slova.

Netrpělivě předeslal úvodem dávno již uváženou a sformovanou omluvu, naznačil, jak upoutává jej povolání, konečně též o nemoci ženě se zmínil a jaký konec z ní nepochybně vyplývá, načež ihned přistoupil k vlastnímu jádru svého listu:

"Hleď mi o příspěvek do nedělní přílohy. Příteli milý! Když jsem přečetl poprvé Bratry Karamazovy, hned tenkrát jsem si řekl: "Nepapíšes již ani řádky." Později zpronevěřil jsem se sice ještě několikrát tomuto úmyslu, ale byly to už jen takové konvulze podřadité síly. Věděl jsem již, že to nie znamená a že bych i na přístě upěl nejvýše na všední prostřednosti, a tato útra konečného výsledku mě nijakž nevábí.

Mohl bys snad namítnout: Nemůže být každý veldnehem, spisovatelem svého času, původcem nových děl neb nové formy, tvůrcem postav, jež procházejí pak celým světem atd. Uznávám, a nenajdu mi nijakž upírati ani oprávněnosti ani zásluh autorům druhého, třetího řádu, ba etím i poetivou práci tak zvaných spisovatelů pro nejšířší vrstvy, kteří se meji jen s drobnou mírou ideovou a u nichž žetel k potřebám lidu převládá nad zřetel k umění. Zvláště od těch dob, co sem na venkově, poznal jsem lidovost a důležitost takové práce, a na každý způsob vážím si těch autorů, kteří starají se o duševní hlad lidu mnohem více, než tak zvaných — jak jim říkám — "kavalírků umění", jichž erodem je: "co se líbí mé službě, není již proto umění", a kteří pro prostého a chudého čtenáře mají jen prázdnotu dlaní a pro ty, kdož cítí potřebu dáti také něco lidu, dušim hladovělím, dušim dětským, mají jen klasifikaci "omezených možků a nesložitého duš", stojících hluboko pod kavalířským jejich snažením. Jen poslat každého z nich aspoň rok sem mezi lid!

Pravý šlechtic — ano, obápu docela takový typ i v umění. Představují si docela dobře takového pýšného aristokrata, jenž je hrd na svůj erb a titul, na svou vznešenou krev, jenž nesměšuje se s davem, zůstává vždy nad ním, třeba i s úsměvem lehkého pohrdání, jemné ironie nad jeho vášněmi, nad tím epickým kvásem v něm, nad jeho cícním, nad jeho vulgárními choutkami, nad jeho malým a nízkým obzorem; takového kavalíra, jenž zhrdla popouzí, jenž vychází ze zásady: lid musí přijít ke mně nahoru, ne já k němu sestoupit. Jenž žije jen v zámcích svých snů a ideí, podávaje menší šlechtě jen prst na pozdrav a před povýšení, náhody nebo demagogy zastrkuje ruce do kapsy — ale kavalíra, jenž při té aristokratické upjatosti jeví na druhé straně opravdovou noblesu a především srdce. Dary jeho buďtež vsutku knížecí, zacházení vždy v rukavičkách, beze vši stopy brutálnosti neb urážlivosti — lobatství své ču přístupným všem, i nejnižším, pro urozené mějí si lahůdky nejzdravější, politky nejvybranější, ale ani chudýna neodlehčejí od prahu jeho dveří nenasytenu jeho chlebem. — Zlost ani nenávist — obě známky slabosti — nebudítež skvrnami na vědomí jeho povýšenosti. Nevyznívaje se slabším, během nepřeskej do tváři nižším. Naopak ukaž třeba i sáhnutím k pluhu, že váš si práce nejprostší.

"Kjhe, pravý kníže!" řekne pak s úctou i nejčervenější radikál.

Jak malým proti takovému opravdovému aristokratu je mi však kavalírek jezdící okázale na úspadných vehiklích nejmodernějších fazon s okatě vymalovaným erbem "vysokého umění" na dvětkách. Čese napodobovat ironii vznešeného aristokrata, ale úsmívá se v komický křek. Opílejší hrdosti, sebevědomé pýchy a pohrdání profanůma a vulgárním stupňuje se ve směšnou aroganci. Právím "opíleci", neboť není základu pro oprávněnou hrdost, pýchu a zhrdání. Kde zámy, jež by byly jejich vlastnictvím, kde knížecí jich štěstí? V knížecích

zásluhách není ještě žádných zásluh ani šlechtictví. Na tabulích jejich trochu kaviáru, trochu módní vůně tuberos, trochu kadidla mystiky — ale celkem je to přímo komický chudá imitace bohatých hostin skutečných knížat. Kdo se nasytí u stolu jejich a jak podarován odejde občan prostý, člověk chudý? Bez citu pro chudé není pravého šlechtictví, a výslech nebo tvrdé slovo chudým je přímo opakem jeho. To charakterisuje tak zrovna knížecí lokaje a kočá, ale ne knížata. Ale konečně všechnu dětinskou hru na vysokou aristokracii i ten obdiv pro chorobné a třeba i perversní choutky a koketování s nimi bych těm mladým kavalírkům přál, kdyby při tom byli opravdu elegantní a kdyby bylo u nich skutečné noblesy. Byl by to konečně sport jako jiný, snad komický, ale celkem nevinný. Avšak oni s modních svých vehiklů praskají dlouhými svými biči do prostého občanstva, po povozech městanských a selských, které nejsou omlačovány erbem "aristokratického umění", házejí a plivají jako taková lajtnaští barónkové z Nemanie. Jedou s hodným čelatem, ale s prázdny kapsami, jelou hodné okázale, aniž by se vyhýbali, ve vypitých heleslech a fráších nejmodernějších barev a stříhů, jelou s odporovanými manýrami kavalířských hejšků, a tou navícemou blásovanou visáží nenávistně pohrdavosti — zosobněné typy zrudlosti pravé aristokracie. A to již ovšem není nevinná hra, to již jsou zjevny špatného vychování a důlky zvrhého srdce, třeba se tomu lekáte i tleskate, ať zjevně, ať zakrytě, a zvalo se revolucí, pionérstvím nových myšlenek, čistním vzduchem, kásením model, stanovování nových hodnot a všelijak jinak —

Příteli, kdyby ve mně bylo i zbylo trochu chuti k opětným nějakým literárním rozběhům, toto kavalířkovství u nás by již bylo nadobro potlačeno. U mne je jaksi podivná, snad přecitlivělá svědomitost — nevím! Čímž vždy s tím. komu bylo ublíženo, a ne s tím, kdo ublížil. Snad mi řekneš, že jsem starosvětský, šosický vychován — Možná! Ale jiný už nebudu. Jsem vyznavačem humanity, ale když humanita, tak humanita ve všem, i v kritice, i proti odpírání. Jinak je to hodo tlachem nebo maskou! —

I to si také někdy myslívám: — Jak úzce smyšlejí o umění ti jeho strážcové, kteří se domnívají, že je třeba pochopit a knát na vyklížení toho, co v jeho chrámu nepatří. že je třeba vyháněti se stupňů jeho oltářů neposvěcené obušky a sápati se na ně s urážkami a ranami. Oh, vy malí, směšní kostelníčkovi, jak v tomto počínání vzdání jste sami pochopení pravého velikého hořství umění, když myslíte, že musíte tlouci toho, kdo ctížádostí nebo bludem veden odvážil se neposvěcen přistoupiti k jeho oltářům, když myslíte, že musíte odválet od oltáře starého kněze, protože nezní jeho hlas již tak, jak zněl v dobách jeho mládí!

Nevím, ale má víra v umění, v jeho sílu, moc a v jeho hořství se mi zdá daleko povznesenější nad zeloštví takovýchto sakristánů a neomyslů.

Stejnou však hořkost jako hejškovské praskání bičův uměleckých kavalírků působí mi z jisté úněnečné strany velkopanské odvětví toho našeho slovesného umění, které není signováno třemi čtyřmi jmény, na něž září a jímž ke vzrůstu dopomáhá to velkopanské slunce, kteréž rozfoukaným ohněm své neskonale domyšlivosti a přesvědčené všemoudrosti svítí nade vším, co se mu hluboko dole pod ješitným zrakoma jen tak šerfíkovitě hemží. To zbrklé kavalířkovství je aspoň mladá, a pro mládí jeho leccos se mu odpustí, ale ta bitějšší velkopanskost tak diktatorsky se rozplná a nade vším, co jí nejdě pod vony (a nejdě nie, co se jí nekochá a neuznává její reformátorskou genialitost), jen tak povznešeně odřukuje, tři čtyři studené věty pronese, hodně s vysokou, jen tak, jako když se uplívne, sliny skrze zuby vyprskne. Je jen jeden pro rok — my! jen jeden úsmek — náš! — jen jedna práce — náš práce! Tu vynášíme, tu poskřítáme, té kadidla zapalujeme a při

každé příležitosti jí připomínáme — vše ostatní, co vedle nás se hýbe, je chamrad, větší neb menší, o které když se mluví, tak leda tak skrz nos! ...

Chťel bych umět tak se povznést gogolovským humorem a satirou nad všechny tyto úkazy — ale hle, i v tom vidím svou slabost, že nedovedu, že zbývá mi jen hořkost i z toho kavalířkovství i z toho velikášství. V obém vidím nedostatek moudré skromnosti, ale mnoho furie, nedostatek pravé lásky k věci, ale mnoho osobní ješitnosti, nedostatek dobroty, ale mnoho nenávisti, krátce — chudobu srdce. A nemůže být nikdy nikde knižetem vědy neb umění, kdo není veliký i srdcem svým!

Pro zlehčování a nenávist něčeho, co neodpovídá mé víře, mým názorům, neměl jsem nikdy a nemám pochopení, a byť se jí říkalo i "svatá" — nejaktivější citový nejslavnější muž nezpůsobí, a bych jí porozuměl. Nenávist v nejpriznivějším případě je příznakem nikoliv přesvědčení nebo víry, nýbrž fantismu, a toho jsem ve všem dalek. Třeba bych uznával, že z fanatismu vyklíčily veliké činy, mám vždy na mysli i veliké křivdy, jež z něho vzešly. A nepřestanu věřit, že vždy vše nežli nenávist zmůže lidsa a vše nežli fanatismu snášešlost. A pak, jsem-li přovoděn, že má víra lepší, máj názor pokročilejš, má síla vydatnější, proč nenávídět tu víru méně dobrou, ten názor zastaralejš, tu sílu slabší? Dokumentuji nenávist lepší kvality svého přesvědčení neb svých schopností? Zjedním jim nenávist platnost? Není v takovém domnění kus barbarství? Není v něm vlastně i kus slabosti, nejisto, ty a blázně, že přece jen mohu podlehnout? Silný, vědomý si svých předností, jistý svým úspěchem, nepotřebujeme nenávisti.

Má víra je, že každá nenávist, ať již se vyvozuje z fevnivosti, závidi, ctížádosti nebo z jakéhokoliv popudu jiného, je ve vlastním původu svém vždy plodem egoismu, nedostatků citu, nedostatku pravé humanity, a praví-li se, že vyslovené nenávisti není ani vyslovené individuality, a tedy ani pravého umění, pak by z toho důsledně plynilo, že pravý umělec nemůže být vyznavačem pravé humanity; ale právě to rozhodně popírám. Je mnoho takových blysknavých moderních sentencí, jichž "kavalířkové" umění se chápou na vysvětlení svých výpovědí, ale v pronikavějším žaru analýsy se ukazuje, že nejsou zlatými zrny pravdy. Neobstojí jejich obrana, jako neobstojí jejich počínání.

Umění, v něž víra nebo pouhá pro ně záležitost zasívá ve mne zlobu, skodolibost, nenávist a pohání mě působiti bolest jiným, není umění královské ani knížecí — je jen umění kavalířkové nebo — kramářské.

Musí být možno umění, abyeh v něm mohli být ideovým křesťanem, a jen to umění může být zvané božské, a jen polibek toho umění plně může posvěcovat.

A jako takové umění musí být možná i taková kritika, neboť jinak, jsa ideovým křesťanem, nemohl bych být ani umělcem ani kritikem. Musí být možná kritika bez hněvu, bez posoucheu, bez pýchy, bez velkopanskosti, bez ješitnosti — kritika láskou naplněná nejen k umění, ale i k bližnímu.

Přemýšlel o tom. Nemusí nic kritika taková překřívát pláštěm mílosterdi, ani pro jedno prohlášení proti umění nemusí hledat značek, zněnécké jméno, ale rovněž nesmí zapomenout ani jedné přednosti — neboť již to by bylo nespravedlivé. Čeho však vždy vystříhat se musí: urazit v autoru člověka, posměchem mu ublížit, žitlivostí jej poranit, vytýčít se pyšně nad něj jako polobáh nad šerfítkem.

Ale oně to rozpřádat — vše musí být jasna kahlému, kdo chápá idey křesťanství a má pro ně jemný cit.

(Pokračování.)

Zdarma Pro Muže

50,000 KNIH

Uplně Zdarma

Je to záračná kniha a posílá se POUZE MUŽŮM. Ona vám poví proutou, pochopitelnou řečí, jak lze vyléčit ztracenou mužnost, otravu krve či syfilis, strátu životní síly, strátu síly, újedy, nezáživnost, žaludeční, jaterní, ledvinové a močovýchovné nemoci, revmatism, kapavku a nově chycené nemoci, sňženinu roury mužové a všechny nemoci, vlastní mužům, ve všem vlastním domově, privatně, tajně a za velmi nízkou cenu. Tato bezplatná kniha vám poví, proč trpíte a jak můžete se trvale vyléčit. Obsahuje celé sklady vědomostí — právě to, co každý ženatý i svobodný muž má být vědět. Tato kniha byla sepsána lékařem, který věnoval léta studia a zkoumání těchto zvláštních nemocí.

Pamatujte, že se posílá naprosto zdarma, vyplacené, v prosté zapечатé obálce. Neposlajte žádných peněz — pouze napište zřetelně svoje jméno a adresu na spodní kupon a pošlete nám jej ještě dnes.

KUPON NA BEZPLATNOU KNIHU.
DR. JOS. LISTER & CO.
 115-117 Fifth Ave., Chicago.

Přímově: Hle, váš náhodný přítel nebo přítel, který máti na posádě úplné obnovení jedné z vašich bezplatných knih pro muže.

Jméno: .....

Ulice a číslo: .....

Město: .....

Hledáte pozemek?

Kalifornie jest ten nejlepší stát pro zařízení si vlastního domova a uložení peněz, poněvadž zraky celého světa jsou obráceny k Pacifickému pobřeží. Vychodní kapitáisté kupují velké lány pozemků, ježto dobře ví, až bude dohotoven Panamský průplav, že pozemky vystoupí do nadmořní výše následkem toho, že budeme mít pro naše plodiny otevřený obchod do celého světa. Dále podnebí zdejší jest to nejkrásnější a nejpríjemnější na světě. Zima jest výšce neznáma, není se zde třeba obávat ani krupobití ani cyklonů možno se těšit příjemnému podnebí po celý rok. Konečný důvod pro zakoupení si pozemku v Kalifornii jest ten, že Vám můžeme podati ty nejlepší pozemky za mírnou cenu — od \$15 do \$100 akr.

Vlastníme pozemky pod vládním kanálem a můžeme Vám poskytnouti ty nejlepší podmínky. Váš známý W. J. Bulin, který cestoval po mnoho roků ve středních státech a hospodářskými stroji, jest prvním českým a úspěšným rolníkem v Glenn Co., jest našim jednatelem, takže Vám není třeba obhedovati s cizincem. O mapy a další podrobnosti dopište si český neb anglicky na

23-3me
W. J. Bulin, Hamilton City, Elkhorn & Son, Orland, Cal., Cal., český zástupce, majitelé.

KRAJANÉ, POZOR!

Oznamuji všem mým krajanům, že zakládám novou česko-slovanckou osadu, asi od tří do sedmi mil od města a dráhy u Phillips. — Vlastníme a máme na prodej mnoho tisíc akrů bohaté a dobré země. Toto jest příležitost pro krajan, pomoci sobě k vlastnímu domovu. Prvým dvaceti osadníkům dme zvláštní výhody. Pamatujte, že jen farmář nebojí se nastávajících zlých časů, které máme k očekávání!

Spíšeti pozemek neb farm možno 10 let! Tento rok jsem uadil 50 rolin. Píšte hned na **JOHN SCHAUER, zástupce Boh. A. Land & Loan Co., incorp. cap. stock \$35,000. Phillips, Wisconsin.**

SCHNEIDER & KLEIN

1232 So. 13th St., OMAHA, NEB.

Český velkoobchod

lihovinami a kalifornskými víny

Objednávky na venek zasíláme hned po obdržení. Plášte o cenník a suvenir zdarma. 21-1f

Nejstarší a nejlepší místo pro občerstvení jest

ED. MAURERA RESTAURANT A HOSTINEC.

v čísle 1306 Farnam ulice.

Pravá importovaná piva na čepu. **PIZENSKÉ** a **Městanského** piva v Praze v Čechách. **Hobru** Munich Bavorska pivo. **Pivo Anker** — **Duň** z světově známé **Faust** sládkovny rozsládkov reputací. **Kavárna** pro dámy náleží se na druhé podlaže.

Storz Triumph BEER

A TRIUMPH IN THE ART OF BREWING

THE LEADING BEER IN THE MIDDLE WEST

Obchodníky rolníci a polkové vytvářejí **CHAR STORZ, 1307-29 Sherman Ave., Omaha**